

Östergötlands Hembygdsblad

ÖSTERGÖTLANDS HEMBYGDSBLAD

Utkommer med fyra nummer per år och ges ut av Östergötlands Hembygdsförbund, till vilket 97 föreningar med ca 20 000 medlemmar är anslutna.

Ansvarig utgivare

Denny Lawrot (förbundsordförande)
Sankta Marias Väg 252, 612 93 Finspång
Tel: 0122-201 88, mobil: 0708-12 06 00
denny.lawrot@centerpartiet.se

Prenumeration

100: -/år. Insättes på bankgiro 475 – 9700 eller plusgirokonto 89 881-7

Annonsspriser

1/1 sida 1200:-
1/2 sida 600:-
1/4 sida 400:-

Utkommer

omkring 15/3, 15/6, 15/9, 15/12

Manusstopp

15/2, 15/5, 15/8, 15/11

Välkommen med bidrag, annonser och foton. Materialet skickas till kansliet. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera texter och bilder.

Östergötlands Hembygdsförbunds Kansli

Tellbovägen 14, 585 64 Lingham
Tel: 076-103 11 39
ostergotland@hembygd.se
www.hembygd.se/ostergotland

Omslagsbild

Vårvinter i Tallboda
Foto: Fredrik Häger

Tryck

Mjölby Tryckeri
Upplaga 1 100 ex
ISSN 1102-5557

INNEHÅLL:

Ordföranden har ordet	sid 3
Januarikonferensen 2014	3
'En förändringsman i en förändringstid' – en bok från Tannefors Hembygdsförening	5
Hembyggsdagar med Riksstämman i Linköping 2014	6
Projektkoordinator med fantasi	8
Kultur- och torpvandring 2013	9
Fettisdagen och semlan	10

ÖSTERGÖTLANDS
HEMBYGDSFÖRBUND

Inbjudan till

Hembygdsförbundets årsmöte i Åtvidabergs Hembygdsgård lördagen den 26 april 2014!

Arrangör är

Åtvids Hembygdsförening i samarbete med
Östergötlands Hembygdsförbund.

Tid: 09.30- ca 15.00

**Pris: 150 kr/person inkl. för- och
eftermiddagskaffe samt lunch:
Kräftsoppa eller Sparrissoppa.**

Anmäl er senast 19 april till:
Jonny.lonn@telia.com eller på tel:
0120-135 94/ 0730-91 35 94

Varmt Välkomna!

*Åtvids Hembygdsförening och
Östergötlands Hembygdsförbund*

Ordföranden har ordet

Så var det dags för årets första nummer av Hembygdsbladet. Jag vill gärna börja med att hälsa in en ny medlemsförening i Östergötland. Sedan årsskiftet är Kvarsebo Hembygdsförening medlemmar i förbundet – ni ska känna er välkomna! Tidningen ni håller i handen är något tunnare än vanligt, detta för att hålla kostnaderna nere. Jag hoppas dock att vår duktiga redaktion har fått till innehållet lika ”tjockt” som vanligt.

När ni läser detta, finns inte längre någon heltidsanställd på kansliet. Vår ambition från styrelsen är att vi tillsammans ska försöka fylla luckan efter Jesper. Men jag tror att var och en förstår det omöjliga i detta uppdrag. Jag hoppas alltså att ni ute i föreningarna har fördragsamhet om ni inte lika snabbt får besked från oss som tidigare.

Närmast i tur när det gäller verksamheten är vårt årsmöte i Åtvidaberg den 26 april. Jag hoppas på lika god anslutning som vanligt. Skulle även kunna tänka mig lite fler ombud. Då hoppas jag vi kan informera er om resultatet av insamlingen ideella timmar som pågått under 2013. Det preliminära i resultatet är lovande. En hög svarsfrekvens ger ett statistiskt säkert resultat. En återkommande fråga på stämman är ju som ni förstår medlemsavgiften. Då Riksstämman i Sundsvall 2013 beslutade om en höjning av medlemsavgiften med fem kronor fr.o.m 2015, måste vi ta det formella beslutet även i länet.

Programmet för Riksstämman i Linköping är nu klart. Alla hembygdsföreningar i Östergötland har fått särskild information från Förbundet i Stockholm. Förväntningarna där är stora att de regionala föreningarna i större utsträckning ska besöka stämman och dess aktiviteter. Våra hembygdsresor är också klara och om någon östgöte vill delta även där finns inga hinder för detta. Vi ses till att börja med den 26 april!

Denny Lawrot

Januarikonferensen 2014

Den 25 januari höll Östergötlands Hembygdsförbund sin januarikonferens i Wallenbergsalen på Östergötlands Museum. Konferensen samlade ett 60-tal deltagare och inleddes med att ordförande i Östergötlands Hembygdsförbund Denny Lawrot och museichef Olof Hermelin hälsade välkomna.

Bygdeband

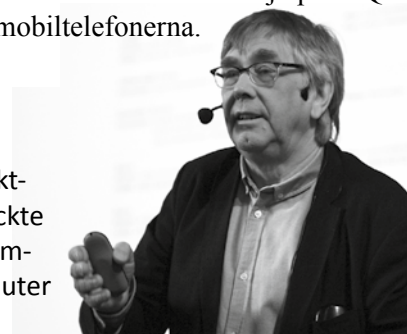
Per Norberg från Släktforskarnas Hus i Leksand ägnade förmiddagen åt att berätta om databasen Bygdeband som Sveriges Hembygdsförbund äger sedan maj 2013. Hans förhoppning är att ägarbytet skall leda till att fler hembygdsföreningar går med i Bygdeband. Med hjälp av Bygdeband är det möjligt att länka ihop människor som har haft en anknytning till en speciell plats under tidens gång.

Kulturesurs

Efter en välbehövlig lunchpaus talade Olof Hermelin om hembygdsföreningarnas roll som resurs i kulturarvsarbetet. Han påpekade att intresse, livsstil och opinion är ett huvudtema inom det svenska föreningslivet, till skillnad mot utlandet där föreningar ofta är tjänsteproducerande.

QR-koden

Björn Johansson från Norra Vi Hembygdsförening berättade om deras nystartade arbete med den så kallade QR-koden som är en applikation för moderna mobiltelefoner. Med hjälp av den vill han att Norra Vi Hembygdsförening skall nå ut till de unga som använder den nya tekniken. Björn Johansson visade prov på hembygdsföreningens inspelade filmsnuttar som med hjälp av QR-koden är nåbara via mobiltelefonerna.

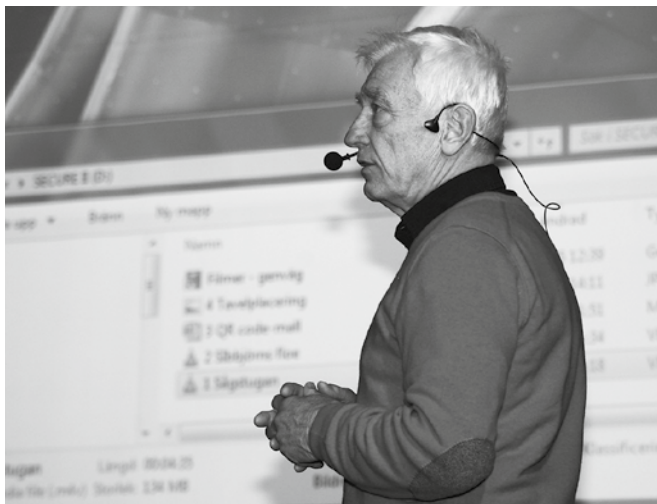
Per Norberg från Släktforskarnas Hus uttryckte en önskan att fler hembygdsföreningar ansluter sig till Bygdeband.

Riksstämman

Jan Nordwall från Sveriges Hembygdsförbund hade rest från Stockholm för att informera om det pågående planeringsarbetet med Riksstämman i Linköping. Han berättade också att Sveriges Hembygdsförbund i år kommer att lägga extra stor vikt på sin medlemservice.

Som exempel upplyste han om att Sveriges Hembygdsförbund har tecknat ett avtal med Sveriges Tonsättares Internationella Musikbyrå, vilket gör det möjligt att arrangera entré fria musikevenemang med upp till 100 deltagare utan kostnader för upphovsrätt.

Text och bild: Fredrik Häger

Björn Johansson från Norra Vi Hembygdsförening berättade om arbetet med QR-koden.

Jan Nordwall informerade om planeringsarbetet med Riksstämman i Linköping.

FÖRHINDRA FRYSSKADOR

Många vattensskador orsakas av att ledningssystem för varm- och kallvatten fryser. Långa köldperioder och sänkt grundvärme ökar riskerna, därför är det viktigt med tillräcklig grundvärme och en aktiv tillsyn av hembygdsgården vintertid. Extra viktig är tillsynen i samband med en köldknäpp men också då kylan släpper eftersom det är då frysskadan visar sig såsom ett vattenläckage från en sönderfruset rör eller koppling. Ligger vattenledningarna i ytterväggen kan det vara en bra hjälp att öppna skåpluckorna för att få ökad värme genom bättre ventilation.

HALKBEKÄMPA FÖR ATT UNDVIKA PERSONOLYCKSFALL

Som fastighetsägare har föreningen ansvar för att halkbekämpa annars riskerar föreningen att bli skadeståndsskyldig mot den skadedrabbade om denne riktar krav mot föreningen. Skulle detta hända så är det försäkringsbolaget som gör bedömningen utefter skadeståndslagen om föreningen varit vållande till det inträffade. Föreningen kan alltså inte själva avgöra om de tar på sig skulden för det inträffade. Vid ansvarsskador drabbas dessutom föreningen av en självrisk som idag är 4 400 kr.

Är det en person som ideellt utför ett uppdrag åt föreningen eller en besökare på föreningens eget arrangemang som skadar sig så kan föreningen använda sin olycksfallsförsäkring. På olycksfalls-försäkringen är det ingen självrisk.

Hembygdsförsäkringen,
Östra Långgatan 30A, 432 41 Varberg
www.hembygd.se/forsakring
hembygdsforsakringen@hembygd.se 0200-22 00 55

HEMBYGDSFÖRSÄKRINGEN

"En förändringsman i en förändringstid" – en bok från Tannefors Hembygdsförening

Tannefors hembygdsförening har publicerat en hel rad böcker kring och om stadsdelen Tannefors. Den industriella historien beskrevs för ett par år sedan av Bengt Öberg i boken om kvarnbyn vid Tannefors slussar. Vattenkraften var en förutsättning för den industriella etableringen. Nu fortsätter författaren det spåret genom utgivningen av boken om Oscar Gyllenhammar, som ledde och utvecklade arbetet kring vattenkraften, som gjorde Linköpings utveckling till modern stad möjlig.

Boken heter "En förändringsman i en förändringstid" med Margareta Öberg som redaktör.

En av de första som anställdes på den nya ångsågen i Linköping var Oscar Gyllenhammar från Boxholm. Han var präglad av uppväxtortens bruksmiljö och en sann entreprenör. Om detta berättar Bengt Öberg på ett mycket levande sätt i sin nya bok. Gyllenhammar drevs av stor nyfikenhet men verkade också ha ett stort behov av att själv bekräftas och synas. Han anställdes som vatten-

verksföreståndare och blev också en av förgrundsgestalterna i den nystartade nykterhetslogen IOGT/Verdandi i Linköping. Efter en tid erbjöds Oscar Gyllenhammar plats i det nybildade vattenbolaget i Linköping.

Bengt Öberg har bedrivit ett gediget forskningsarbete kring industrimannen Oscar Gyllenhammar. Förutom historien om Gyllenhammars arbetsliv finns här också berättelsen om honom som privatperson; familjefar och pensionär. Han var också en kort tid anställd som Ljungstedska skolans förste lärare i metallslöjd och uppmärksammades som sådan i en artikel i tidningen Östgöten.

"En förändringsman i en förändringstid" är en bok som beskriver både Linköpings och Tannefors utveckling mot Sveriges femte stad och en dynamisk stadsdel.

Pris 100 kr + porto.

Kontaktperson:

Bengt Öberg – bengthadar@gmail.com.

Ulla Björk och Per Nilsson

Vi ger ut böcker!

Ett axprov ur vår tidigare utgivning:

Brevens Bruks hembygdsförening: Brevens Bruk, bruksliv i järnets tecken
Knutby-Faringe-Bladåker hembygdsförening: Bygden som steg ur havet
Fanthyttans bygdeförening: Fanthytan
Borensbergs hembygdsförening: Från Husbyfjöl till Borensberg
Lima, Rörbäcksnäs och Transtrands hembygdsföreningar: Gränsland
Hafsta byalag: Hafsta genom tiderna
Föreningen Hårdakvarn: Hårdakvarn
Idre hembygdsförening: Idre bygdebok del 1, 2 och 3
Kvistholmsgruppen: Kvistholmskrönika
Ragnarö byalag: Livet i ragnarö
Norra Vi hembygdsförening: Norra Vi
Norra Vi hembygdsförening: Ydrebo
Torpa hembygdsförening: Om Torpa kyrka
Torpa hembygdsförening: Skrävör och visor
Reftele hembygdsförening: Reftelebygd
Röks hembygdsförening: Röksminnen
Rök-Svanshals byalag: Svanshalsminnen
Stoby historieförbund: Stoby by
Särna formminnesförening: Särnmål

Upplands-Bro Kulturhistoriska förening: Upplands-Bro från då till nu
Birgitta Olsson: Bondeuppror i Skåne
Johan Birath: Brännvin, vatten och bröd. Del 1 och 2
Johan Birath: Ekeby sockenstämmor 1787-1818
Johan Birath: Mordet i Hycklinge
Johan Birath: Mordet i Ljungstorp
Johan Birath: Mordet i Mjölby
Johan Birath: Mordet vid Stjernesand
Johan Birath: Spöken i Östergötland
Berit och Larseric Fjellman: Dalsland och gränsbygden. Del 1 och 2

Erik Jonsson: De första Ormsjöutvandringarna. Del 1 och 2
Bror Steen: En Parvells minnen från Häggestad Norrgård
Östen Andersson: Fjärdingsman i skärgården
Östen Andersson: Örskärs
Rune Andersson: Folket på Rygga by
Tony Hagström: Från bondby till municipalsamhälle (Kisa)
Bengt-Arne Bengtsson: Från Östra stambanan till Ostlänken/Göteborgsbanan
Anders Ejdevik och Anders Dahlin: Grövelsjöfjällen, gränslösa fjäll
Sten-Olof Ragnar: Gårdar och stugor i Åsbo
Lennart Nilsson: Gårdarna utmed Lagans strand

Sven Thurin: Historien om Myggsjön
Verner Lindblom och Bengt Råslid: Lexikon, Västergötlands tidiga historia
Bo Werkström: Lunds Timmer AB
Per-Anders Lundh: Mellan Liljeholmen och Somvik
Mona Söderbäck: Mitt Ödeshög
Bo Jansson: Mjölby industrihistoria
Gudrun F. Brännberg: Målare i Medelpad
Kajsa Karlsson: Människor, mark och skiften i Knipered under 250 år
Anita Kindstrand: Ordstav och talesätt i Unnarbybygden
Rosa Lindeberg och Majken Sörman-Olsson: Rosas bok
Torbjörn Ljungqvist: Råfors
Eva Fagerberg: Sankta Ingrid av Skänninge
Alice Andersson: Skeppsås kyrkogård
Catherine Lagercrantz: Tamms på Österbybruk
Eije Fasth: Tranås hornmusikkår 110 år
Göran Källgård: Vargjakt, emigranter och en drunknad griskulting
Mikael Edberg: Ytterbyns gårdar och torp och många fler ...

Vi erbjuder Dig eller Din förening:

- ✧ hjälp med allt från manus till färdig bok
- ✧ upplagor från 50 ex och uppåt
- ✧ intressanta priser
- ✧ formgivning
- ✧ tryckning
- ✧ handledning

Kontakta oss så får vi diskutera just din situation!

Atremi

Axstad Södergård,
0142-171 00

595 94 Mjölby
info@atremi.se

www.atremi.se

LINKÖPING

2014 HEMBYGDS DAGARNA MED RIKSSTÄMMA

Den 23:e till 25:e maj 2014 är det dags för Hembygdsdagar med riksstämma i Linköping!

Hela hembygdsrörelsen och intresserade från allmänheten bjuds in till en kulturpolitisk debatt och seminarier under fredagen. Under lördagen hålls riksstämma för ombud och medlemmar. Hembygdsdagarna avslutas på söndagen med hembygdsresor till spännande mål i Östergötland. Mer information och anmälan hittas på: www.hembygd.se/hembygdsdagarna

Hembygdsdagarnas program, 23-25 maj 2014:

Fredag:

13.00–13.30 Hembygdsdagarna öppnas på Östergötlands museum. Invigningstal av landshövdingen.

13.30–15.00 Kulturpolitisk debatt om regionala satsningar på kulturarv. Debatten är öppen för allmänheten och hålls på Östergötlands museum.

15.00–15.45 Fikapaus (till självkostnad) samt förflyttning till seminarier.

15.45–17.45 Seminarier på museet samt andra platser:

1. Samtidsdokumentation med nya verktyg
2. Hembygdsarkiv – vad döljer du för mig?
3. Kan vi kasta spinnrockar på majbrasan?
4. Landskapskonventionen - ett verktyg för framtiden.
5. Riva eller flytta hus, det är frågan.
6. Prova Bygdeband!
7. Östgötakultur.

Läs mer om seminarierna: www.hembygd.se/hembygdsdagarna/seminarier

18.30–19.30 Buffé på Hotell Ekoxen för tillresta.

20.30–22.00 Kvällsaktivitet i Domkyrkan.

Lördag:

09.30–16.30 Riksstämma med förhandlingar på Östergötlands museum.

18.00–22.00 Hembygdsfest. Östergötlands Hembygdsförbund bjuder in till fest i Medevi Brunn med underhållning och buffé. Bussar avgår från Hotell Ekoxen.

Söndag:

Hembygdsresor. Östergötlands Hembygdsförbund arrangerar tre spännande resor i länet. Se nästa sida!

Hembygdsresor söndag 25 maj, med avresa från Linköping:

1. S:ta Maria kyrka, Rejmyre Glasmuseum, Himmelstalunds hällristningar

Tid: 08.00–16.30

Vårt första resmål nordösterut är S:ta Maria kyrka i Finspångs kommun, som grundlades under 1100-talet och står med unika medeltida tak- och väggmålningar i original. Precis bredvid ligger Risinge Hembygdsgård där förmiddagskaffet intas. Sedan bär det av till Rejmyre Glasmuseum där det serveras hyttill lunch innan vi får en guidad tur av museet. Eftermiddagen avslutas med en tur till, och visning av hällristningarna från bronsåldern i Himmelstalund, Norrköping.

2. Åtvidaberg med Solkanonen, Kisa hembygdsgård och Brokind/Kinda kanal

Tid: 09.00–16.30

I Åtvidaberg finns den enda fungerande solkanonen i världen, där vårt första stopp söderut blir. Den byggdes 1853 och står på Kanonkullen vid Bysjön. Färden går vidare till Kisa hembygdsgård där vi äter lunch och blir guidade genom föreningens samlingar. Efter lunch färdas vi till Brokind med besök på både Brokinds Gård, ett lantbruksmuseum och ett Kinda Kanal-museum. Tillbakafärden går genom natursköna skogslandskap.

3. Naturum Tåkern – Väderstad

Tid: 09.00–14.00

Vår hembygdsresa västerut går genom Bjälbo, Hov och Skänninge med destination naturum Tåkern – ett modernt besökscentrum med vasstak. Beläget vid naturreservatet och fågelsjön Tåkerns södra strand i Ödeshögs kommun. Efter förmiddagsfika och en unik, guidad naturupplevelse, så erbjuds en kreativ utställning samt filmrum och lab inne på naturum. Sedan bär det av till Väderstad där vi avnjuter lunch på Väderstad Centralkrog, innan återresan till Linköping.

På samtliga bussar medföljer lokala guider!

Se hit, Östgötar med hembygdsanknytning! Ni som ännu inte har sett hela länet, passa då på nu att följa med på någon av våra resor! Vi bor i ett län med unik kombination av natur, kultur och storstad. Att få vara värd för riksstämman 2014 ser vi i regionförbundet som ett lika hedersamt som viktigt uppdrag. Tillsammans är vi drygt 20 000 medlemmar – låt oss delta så många som möjligt!

Läs mer och anmälan:

På Hembygdsdagarnas hemsida kan ni läsa mer om programmet. **Sista anmälningsdag är den 10 april för deltagande vid stämman.** Välkommen med din anmälan! www.hembygd.se/hembygdsdagarna

Kontakter:

För frågor kring stämmoprogrammet:

Anna Tiles (SHF)

anna.tiles@hembygdsforbundet.se

För frågor kring hembygdsfest och hembygdsresor:

Inga Britta Adolfsson (ÖHF)

ingabritta.adolfsson@telia.com

Tel: 0141-910 24, 070-634 85 14

Projektkoordinator med fantasi

I somras bjöd Vårdsbergs Hembygdsförening in Kurdiska Handikappföreningen till Hagaberg för några timmar av gemensamma aktiviteter. Arrangemanget var en del av projektet Ny På Landet som Leader Folkungaland drivit i två år. Målet med projektet är att landsbygdsföreningar och etniska föreningar tillsammans skall skapa utvecklande aktiviteter. Jeanette Unér är projektets koordinator.

– Vi måste få upp ögonen för landsbygden så att våra utrikesfödda flyttar dit. Men innan de flyttar dit måste de få lite mer informationen om hur livet där fungerar, säger hon.

Inte självklart

Det är viktigt att klargöra frågor som rör skola, barnomsorg och kommunikationer. Men också hur områdets service fungerar.

– Vem sköter snön? Jag kommer själv från ett varmt land. Jag har aldrig upplevt vinter. Ibland när jag klär mina barn under vintertid blir det för mycket eller för lite. Det är samma problem för många invandrare.

Hon säger att de här frågorna kan tyckas enkla för en svensk men att de inte är lika självklara för utrikesfödda.

– Många invandrare förknippar landsbygden med fattigdom. I Sverige är landsbygden mer än bara skogsbruk och jordbruk. Många bor på landsbygden men arbetar i staden.

Jeanette Unér berättar om hur det var när hon själv flyttade till Sverige.

– Jag gick på flera svenska utbildningar men där lärde man sig inte hur det är att bo på landet. Det gör man enbart i mötet med andra människor.

Hon säger att stödet från sin familj var avgörande för att hon kom in i det svenska samhället på ett bra sätt. Men påpekar att många inflyttade saknar kontakt med infödda svenskar och därför får svårare att integreras.

Midsommarfirande

Ny På Landet startade 1 oktober, 2011 och innehåller

flera aktiviteter som syftar till att öka kunskapen om vilka möjligheter som finns på landsbygden. Jeanette Unér berättar att projektledarna inom Leader Folkungaland trodde det skulle vara svårt att få med de etniska föreningarna. Men att det i verkligheten var svårare att förankra hos landsbygdsföreningarna, eftersom de redan har en plan över verksamhetsåret.

– Vi frågade vad de gör i sina föreningar och de svarade att de ordnar valborgs- och midsommarfirande. Då sa vi att det är precis det vi vill att ni skall visa. Våra invandrare har kanske bott i Sverige i många år men de vet inte varför man dansar runt en stång som en groda.

Jeanette Unér är upphovskvinna till de fantasifulla namnen på aktiviteterna inom Ny På Landet.

Vinteraktiviteter

En av aktiviteterna inom Ny På Landet är Naturen Som Inspirationskälla och har som mål att öka kunskapen om skog och mark. De som deltar kan bli naturambassadörer och får utbildning i ledarskap. När kursen är klar skall de ordna en naturutflykt med minst fem personer. Sedan presenterar de utflykten för en grupp. Aktiviteterna inom Naturen Som Inspirationskälla hålls året runt.

– Vinteraktiviteter är viktiga, säger Jeanette Unér och berättar om en deltagare som tyckte om att se på TV-sport. Men så fort det blev vintersport bytte han kanal.

– Han förstod inte varför folk skulle vara ute på vintern och idrotta. Det är farligt tyckte han. Sedan deltog han på en av våra vinteraktiviteter och fick prova att åka pulka och skidor. Han tyckte att det var jätteroligt och ville rekommendera det till sina landsmän.

Kokbok

Den 5 oktober förra året ordnade Leader Folkungaland en jubileumsfest för Ny På Landet som då hade pågått i två år. Under festen avgjordes en recepttävling som har varit en del av Nu Vänder Vi På Steken. Kockelever från Fria Läroverken i Linköping fick lära sig att laga mat från olika länder och kulturer tillsammans med receptägarerna. Skolans fotoelever tog bilder på de färdiga rät-

Jeanette Unér lät sig fotograferas tillsammans med Majida Ismail och Suaad Ibraheem under jubileumsfesten i Linköping.

terna och resultatet sammanställdes till en interkulturell kokbok som Ny På Landet gav ut under en tillställning i februari.

Samtidigt presenterade Jeanette Unér nästa projekt.

– Vi ska fortsätta att tävla om mat, men den här gången handlar det om efterrätter vid högtid och fest. Recepttävlingen är öppen för alla som bor på landet eller är medlem i en etnisk förening och finns inom Leader Folkungalands område.

Text och bild: Fredrik Häger

Kungskällan fick sin namnskylt tack vare Kisa-Västra Eneby Hbf.

Kultur- och torpvandring 2013

Kisa-Västra Eneby hembygdsförenings torpkommitté hade inbjudit till visning av några kulturella sevärdheter i kindabygden. En stor skara föreningsmedlemmar samlades en vacker höstdag vid Malma gård för en intressant rundvandring bland pärlor i de vackra omgivningarna.

Kungskällan

Kung Adolf Fredrik, som satt 20 år på tronen (1751-1771) var en regent utan makt. Hans stora glädje var att sitta och svarva snusdosor samt att resa runt i landet och besöka hälsokällor. Några år före sin död stannade han till vid den friska källan vid Malma gård i Västra Eneby socken, där han lär ha tappat en nysvarvad snusdosa.

Därav namnet Kungskällan.

Under år 2013 har Kisa-Västra Eneby Hembygdsförening renoverat och rustat upp den gamla igenväxta Kungskällan. Till kung Adolf Fredriks minne och i samband med firandet av Kisas 400-åriga tillvaro, hedrades källan vid en torpvandring med en stor emaljerad skylt. Vid det tillfället gjordes ett litet provschakt, och det sägs

att någon hittade en gammal snusdosa.

Samtidigt skyltades den intilliggande torpgrunden från torpet Källstugan. Enligt kyrkböckerna var torpet Källstugan bebott från 1839 till 1912. Nu finns där en fin kopparskylt.

Den unika väghållningsstenen, som nyligen hittats invid häradsvägen, restes åter på sitt fundament. Stenen var tydligen återanvänd, eftersom den hade huggen text på båda sidorna. Ett vackert fornminne står där nu med nymålade inskription.

Trots att Kungskällan förut varit igenvuxen med sly och buskar, har den inte varit svår att hitta där invid gamla Kalmarvägen, eftersom platsen och namnet finns angivet på den ekonomiska kartan.

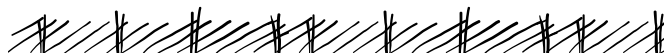
Väghållningsstenen åter på plats.

Krogsfalls naturreservat

Byn Krogsfall ligger 2 km väster om gården Malma (nära Kungskällan). Bilvägen går från Malma gård. I anslutning till byn bildades år 2000 ett naturreservat omfattande ca 50 hektar av den gamla, orörda naturskogen. I avvaktan på en riktig presentation av reservatet, tog hembygdsföreningen saken i egna händer och genomförde en uppskattad torp- och kulturvandring till torpruinen Kanseliet. Kunniga medlemmar i föreningen berättade först om gården och sedan om reservatet.

Därefter tog de gruppen med på en lång vandring genom trolldagen. Många sällsynta mossor och lavar hittades. Även mysknåsar sågs i stora bestånd bland gamla, kullfallna trädjättar. Där tycktes tiden ha stått stilla, men så är det ju en urskog där det var roligt att vandra. Krogsfalls naturreservat är väl värt ett besök!

Text & bild: Göran Djurstedt, Kisa, sept. 2013

Fettisdagen och semlan

Fettisdagen, eller något äldreordligt "vita tisdagen" är i kristen tradition tisdagen efter fastlagssöndagen, 47 dagar före påsk. Dagen är därmed rörlig och kan infalla som tidigast 3 februari och senast 9 mars. Fettisdagen är den tredje av de tre dagarna i fastlagen (dagarna före fastan) där den första är fastlagssöndagen och den andra är blå måndagen.

Namnet fettisdag är bildat av "fet" och "tisdag", där fet syftar på all god mat som brukade ätas på fettisdagen. Ordet är belagt sedan 1594. Att det är sista dagen innan påskfastan, har givit upphov till traditionen att denna dag – och ursprungligen enbart denna dag – äta semlor, även kallade fastlagsbullar eller fettisdagsbullar.

I södra Sverige har den traditionellt ätits på fastlagsmåndagen (s.k. bullamåndag).

Källa: Wikipedia

Dog kungen av semlor?

Jo, han dog av hetvägg (semlor) – ty det var fettisdag – och hans supé bestod dessutom av surkål, kött med rovor, hummer, kaviar, böckling och champagnevin. Carl Grimberg skriver vidare: Kung Adolf Fredrik var vid sin död 1771 något över 60 år. På aftonen den 12 februari satt konung Adolf Fredrik glad och munter i kretsen av sitt hov vid quadrille-bordet, då han plötsligt träffades av slaganfall, och var död redan innan han hunnit föras till ett annat rum. I bulletinen om kungens död står att läsa: "Hans Majestäts dödsfall har skett av indigestion av hetvägg" (matsmältningsbesvär). Han älskade hetvägg och förtärde den dagen 14 st. Det har vittnet, greve Johan Gabriel Oxenstierna, berättat i sin dagbok.

Göran Djurstedt, Kisa-Västra Eneby Hbf

FÖRSLAG TILL DAGSTUR!

**TA VÄGEN ÖVER KRYDDERIET I ADELÖV, BOXHOLMSOST ELLER ÖVER
KISA, HARGODLARNÄLLA ELLER CAFÉ COLUMBIA TILL**

MALEXANDER!

HÄR FINNS KAFFE OCH LUNCH CENTRALT I BYN!

MALEXANDER KYRKA:

**Vi berättar spännande historier om
Malexanders 4 kyrkor – första kyrkan från
1200-talet!**

Heliga Birgitta har lämnat spår här...!

HEMBYGDSGÅRDEN:

**Vi visar hur man levde och arbetade på 17-
1800-talet på tegarna och i skogen!**

Kanske får vi uppleva något arbete live...!?

MUSÉET, BRUKSFÖREMÅL:

**Här får Du många AHA-upplevelser. Vi hör
ofta kommentarer som "så'n här hade min
mormor" - "så'n här hade vi hemma när
jag var barn..."**

**Guidningen tar sammanlagt c:a 1½ timma och kostnad per person är 40:-
Tillgänglighet med rullstol är till vissa delar begränsad. Rullator helt OK!
Samarrangemang med SENSUS studieförbund!**

Kontakt: Bosse 0706468991 eller Lotta 0142-30070

Email: bosse.garpevik@glocalnet.net

Mer reseförslag på hemsidan www.hembygd.se/malexander

B

Posttidning

Avsändare:

Östergötlands Hembygdsförbund
Tellbovägen 14, 585 64 Linghem

Islossning i Åby, Norrköping. Foto: Jesper Ström